

Lublin, dnia 28 maja 2021 r.

Recenzja osiągnięć naukowych dra Jana Halberdy

Celem niniejszej recenzji jest ustalenie czy osiągnięcia naukowe dra Jana Halberdy stanowią znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej (prawo) oraz czy Habilitant wykazał się istotną aktywnością naukową. Recenzja sporządzona została w odpowiedzi na pismo Prof. dra hab. Jerzego Pisulińskiego, Dziekana Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego z dnia 2 kwietnia 2021 r., na mocy którego zostałam poinformowana o wyznaczeniu mi przez Radę Doskonałości Naukowej funkcji recenzenta w przedmiotowym postępowaniu habilitacyjnym.

Ocena rozprawy habilitacyjnej

1. Tematyka, cel i zakres rozprawy

Recenzowana rozprawa dra Jana Halberdy nosi tytuł „*Estoppel w angloamerykańskim prawie prywatnym*” i stanowi całościowe opracowanie charakterystycznych dla systemu *common law* regulacji prywatnoprawnych dotyczących powstrzymania osoby przed działaniami podjętymi zgodnie z przysługującymi jej formalnymi uprawnieniami, lecz niedopuszczalnymi z uwagi na niekonsekwencję w stosunku do wcześniejszych deklaracji. Habilitant przekonująco uzasadnił, dlaczego zaniechał podjęcia próby przetłumaczenia na język polski nazwy omawianego w rozprawie instrumentu prawnego (s. 24-30). Mimo, iż pozostawienie w tytule oryginalnego terminu *estoppel*, który nie jest powszechnie używany, może budzić pewne wątpliwości co do tematyki rozprawy, zgodzić należy się z Habilitantem, iż jakiegokolwiek próby wprowadzenia jednolitego jego tłumaczenia są niecelowe. Wynika to z

bardzo szerokiego zakresu rozwiązań materialnoprawnych i procesowych, które pod tym pojęciem się kryją, co ostatecznie uzasadnia, głoszoną już wcześniej w piśmiennictwie tezę, iż termin *estoppel* jest nieprzetłumaczalny i – jak sądzę – winien być już stosowany jako anglicyzm (z tego względu w dalszej części recenzji nie używam kursywy). Pewne zastrzeżenia budzi już jednak zaniechanie próby tłumaczenia terminów charakteryzujących odmiany *estoppel*, w związku z czym mało czytelne stają się takie zdania, jakie np. skonstruowano w ostatnim akapicie na s. 28 monografii.

Habilitant wyjaśnił, dlaczego w tytule rozprawy użył pojęcia „angloamerykańskie prawo prywatne” (s. 20). Zgodzić należy się, iż termin *Anglo-American law* często występuje w literaturze anglojęzycznej. Wydaje się jednak, iż odrzucenie przez Autora rozprawy pojęcia *common law* z uwagi na jego wieloznaczność i zastąpienie go pojęciem „angloamerykański” stanowi zabieg niepotrzebny, bowiem angloamerykański krąg kulturowy i tak nie obejmuje wszystkich państw, do których Habilitant się odwołuje.

Dr Jan Halberda w Zagadnieniach wstępnych rozprawy prezentuje przedmiot (cel) pracy, którym jest analiza instytucji *estoppel*. Nie ulega żadnym wątpliwościom, iż jest to zagadnienie, które w dotychczasowym piśmiennictwie - co do zasady - badano wycinkowo, a bardziej kompleksowe opracowanie Elizabeth Cooke pt. *The Modern Law of Estoppel*, wydane w 2000 r. wymaga aktualizacji. Nie można oczywiście pominąć, iż również w 2020 r. ukazała się publikacja, w której dokonano analizy różnych odmian *estoppel*, a mianowicie książka Michaela Barnes'a pt. *The Law of Estoppel*. Ma ona jednakże zupełnie inną strukturę niż monografia dra Jana Halberdy i nie wyczerpuje wszystkich aspektów opracowanych przez Habilitanta.

Doniosłość problemu badawczego podjętego przez Habilitanta ma charakter nie tylko teoretyczny, bowiem także dla praktyków prawa przedstawiona do recenzji publikacja będzie stanowić znakomite źródło wiedzy. Dr Jan Halberda udzielił odpowiedzi na pytania postawione w Wyzwaniach badawczych i szczegółowo określił zakres terytorialny, czasowy i przedmiotowy podjętego wątku badawczego. Tak zatem uznać należy, iż Habilitant dostrzegł i opracował oryginalne zagadnienie naukowe, a następnie wykorzystując swój warsztat naukowy rozwiązał wiele wątpliwości dotyczących znaczenia *estoppel* w sposób przydatny nie tylko z punktu widzenia prawników systemu kontynentalnego, ale także dla tych, którzy funkcjonują na co dzień w systemie *common law*. Uważa, iż wydanie monografii również w języku

angielskim stanowiłoby cenny wkład w rozwój nauki i praktyki prawa także w systemie anglosaskim.

2. Struktura, metody badawcze i język rozprawy

Rozprawa habilitacyjna składa się z pięciu rozdziałów zatytułowanych następująco: Zagadnienia wstępne, Odmiany estoppel z perspektywy historycznej, Przesłanki stosowania, Skutki prawne estoppel, Miejsce estoppel w prawie prywatnym. W publikacji zawarto także Podsumowanie. Nie ulega żadnym wątpliwościom, iż przyjęta struktura rozprawy odpowiada jej tytułowi oraz celowi. Habilitant zaprezentował zagadnienie badawcze na kanwie układu problemowego, co - z uwagi na niezwykle szczegółowy charakter recenzowanego dzieła oraz niezwykle drobiazgową pracę wykonaną przy opracowaniu problematyki estoppel – należy szczególnie zaakcentować jako walor monografii.

Autor publikacji wprowadził przejrzyste podrozdziały, ilustrujące logiczną konstrukcję całej pracy. Jest to tym bardziej istotne, iż wielu czytelników może sięgać do publikacji wybiórczo, przykładowo pod kątem danej odmiany estoppel. Uważam, że praca redakcyjna nad książką o takiej tematyce stanowiła trudne wyzwanie, któremu Habilitant bezspornie sprostał. Przyjętą strukturę pracy należy ocenić pozytywnie, ze szczególnym uwzględnieniem faktu, iż Pan dr Jan Halberda uporządkował w swej monografii tak skomplikowane – ze względu na znaczenie prawne – zagadnienie, jakim jest estoppel.

Habilitant wyjaśnił, iż posłużył się metodami: historyczną, dogmatyczną oraz prawnoporównawczą. Zaznaczyć trzeba, iż nie tylko rozdział 2 oparty jest na metodzie historycznej. W dalszej części pracy, Autor traktując o odmianach estoppel, czy też opisując przesłanki ich stosowania i skutki prawne, w istocie rzeczy porównuje rozwój omawianego rozwiązania prawnego w różnych krajach, jak też tworzy pewne typologie na gruncie historycznym, co pozwala bardziej szczegółowo wskazać przyjętą metodę jako historyczno-porównawczą. Z uwagi na cel pracy, przenika się ona z metodą dogmatyczną, dominującą w całej rozprawie, zwłaszcza, że głównym źródłem prawa są orzeczenia sądowe. Pewien mankament stanowi to, iż Habilitant – z rzadka – dokonuje krytycznej analizy piśmiennictwa, a mógłby to czynić częściej, nawet jeżeli w dotychczasowych publikacjach omawiano kwestię estoppel wybiórczo. Sama próba definiowania estoppel implikuje już potrzebę dokonania

przeglądu literatury w tekście głównym rozprawy, a nie tylko w przypisach dolnych, przynajmniej w tym zakresie, w jakim wybrane pozycje są istotne w ocenie Habilitanta. Należy jednak nadmienić, iż tenże „mankament” dla innych czytelników może stanowić zaletę, gdyż pozwala na bardziej przejrzyste zaprezentowanie konkretów związanych z wątkiem badawczym.

Na marginesie dodać należy, iż zbędna jest pewna nadgorliwość Habilitanta co do przytaczania literatury w zdaniu, w którym podaje one zastosowane metody badawcze (s. 12). Przypis 3 bowiem wydaje się w tym kontekście odrobinę infantylny, a przypis 4 niepotrzebny.

Język rozprawy jest precyzyjny i nie budzi żadnych zastrzeżeń, za wyjątkiem wspomnianej wyżej uwagi na temat stosowania w treści zdań licznych nietłumaczonych zwrotów angielskich, które mogą, zwłaszcza dla czytelników, którzy nie posługują się językiem angielskim na co dzień, utrudniać zrozumienie tekstu (przykładowo zdanie na s. 116: „Sędzia był zwolennikiem *expansive view of contract*, co przejawiało się m.in. w szerokim rozumieniu *consideration*, czy też na s. 324: „Pierwsze ze stanowisk [...] przez Sąd Najwyższy w drodze *overruling*, co w konsekwencji doprowadziłoby do przyjęcia *practical benefit* jako *consideration* dla obu kategorii”). Oczywiście, nie zawsze tłumaczenie jest możliwe i często miałyby charakter opisowy, ale – w moim przekonaniu – tekst mógłby stać się po prostu czytelniejszy. Ewentualnie, warto dokonać próby tłumaczenia przy pierwszym użyciu danej frazy, tak jak na s. 12 w odniesieniu do *restatements*, gdzie można lakonicznie wskazać, czym są te „interpretacje”, zamiast odniesienia do punktu 2.5.3., gdyż taki zabieg wymusza na czytelniku „przeskoczenie” do innego fragmentu rozprawy. W innych przypadkach nie widzę przeszkód, by zwrot angielski pominąć, jak *statute of frauds* na s. 44. W tym bowiem kontekście, użycie tego terminu w nawiasie może sugerować szersze jego znaczenie, a nie sam wymóg dokonywania określonych czynności w formie pisemnej. Warto zadać też pytanie, czy konieczna jest konstrukcja „earlowi Oxfordu” (s. 53). Autor nadużywa również w tekście zwrotu „*leading case*”.

Od strony formalnej rozprawa jest bardzo staranna, czy to w wyniku nakładu pracy samego Autora, czy też Redaktorki. Nie znajduję żadnych uchybień czy niedociągnięć, które w istotnym stopniu mogłyby podważyć powyższą opinię.

3. Ocena merytoryczna rozprawy

Wywód dotyczący merytorycznej oceny rozprawy należy rozpocząć od uwagi, iż w zakresie tak specyficznego zagadnienia badawczego, trudno podważać konkluzje Habilitanta, który ma w odniesieniu do estoppel wiedzę niezmiernie specjalistyczną i prawdopodobnie jest jedynym ekspertem w tejże materii. Paradoksalnie zatem, bardzo wysoką ocenę publikacji implikuje fakt, iż zapoznanie się z książką pozwoliło mi lepiej zapoznać się ze złożoną instytucją prawną, jaką jest estoppel. Wyjątkowość podjętej tematyki przejawia się nie tylko w tym, iż w sposób innowacyjny zaprezentowano określone zagadnienie badawcze, lecz także w tym, iż Habilitant jako jeden z nielicznych w literaturze przedmiotu podjął się kompleksowego jego opracowania. Pozwolę sobie zaryzykować tezę, iż dla wielu prawników sam tytuł rozprawy narzuca konieczność zajrzenia do treści książki, by dowiedzieć się, co stanowi jej treść. Autor wyjaśnia nam problem badawczy poprzez liczne porównania do systemu kontynentalnego, co pozwoli wielu cywilistom lepiej zrozumieć specyfikę systemu anglosaskiego. Dla historyków zaś prawa jest to nie tylko doskonałe studium rozwoju estoppel, ale i odmienności *common law* na kanwie tego instrumentu prawnego. Habilitant nie tylko wykonał imponującą pracę związaną z kwerendą, analizą źródeł prawa, uporządkowaniem wniosków, ale uczynił to w sposób potwierdzający, że również intuicyjnie rozumie prawo, które określa jako angloamerykańskie. W rezultacie swobodnie, logicznie tłumaczy związki przyczynowe i dokonuje trafnych i istotnych dla teoretyków i praktyków prawa, porównań.

Trzy uwagi krytyczne dotyczą następujących kwestii:

- a) W aspekcie prawa amerykańskiego należało szerzej uzasadnić wybór orzecznictwa z trzech stanów, tj. Nowego Jorku, Teksasu i Kalifornii. Oczywiście, należy zgodzić się z Habilitantem, iż są to ważne dla rozwoju prawa amerykańskiego stany, niemniej jednak warto pogłębić tę myśl lub przynajmniej wytłumaczyć, z czego wynika twierdzenie, iż „orzeczenia z niektórych stanów (np. Z Nowego Jorku, Teksasu i Kalifornii) mają moc perswazyjną w innych” (s. 19).
- b) Niepotrzebnie Habilitant wtrącił nowy wątek badawczy poprzez sformułowanie opinii o błędnym poglądzie wyrażonym w literaturze co do stosowania zasady dobrej wiary w wykonywaniu umów do fazy negocjacji na podstawie *Uniform Commercial Code* i *Restatements* (s. 41 - 42). Wydaje się, że jest to konkluzja zbyt powierzchowna. Jeśli

zatem Habilitant nie dostrzega miejsca na uszczegółowienie stanowiska (i słusznie, bo prowadziłoby to do zbędnej dygresji), powinien zaniechać oceny.

- c) Również za powierzchowną należy uznać uwagę Habilitanta o różnicy między prawem polskim a angielskim w kwestii liczenia na spadek (s. 392-393). Oczywiście wskazana odmienność istnieje, niemniej sugerowałabym w tym akapicie zwrócenie uwagi na swoisty paradoks, jako że z jednej strony dostrzec można dezintegrujący skutek *proprietary estoppel* w prawie spadkowym (co słusznie akcentuje Autor). Z drugiej jednak, być może warto – właśnie w ujęciu komparatystycznym – zastanowić się nad dopełniającą rolą tego instrumentu, a to w związku z brakiem instytucji zachowku w systemie *common law* i determinowaną tym postawą spadkobierców.

Nie chcąc powielać w formie deskryptywnej tematyki recenzowanej monografii, skrupulatnie, zresztą, ujętej w autoreferacie Habilitanta i niezależnie od drobnych uwag krytycznych, podkreślić należy z całą stanowczością, że rozprawa dra Jana Halberdy jest niezwykle ważnym opracowaniem naukowym. Liczne i pogłębione wnioski oraz opinie przedstawiane przez Autora – logicznie uzupełniające dogmatyczne fragmenty wyводу - co do kwestii spornych związanych z *estoppel* stanowią niebywale cenną wskazówkę dla prawników z różnych kultur prawnych. Przedmiotowa monografia stanowi olbrzymi wkład w naukowe usystematyzowanie skomplikowanego fenomenu badawczego, a ponadto – w obecnych czasach intensywnego przenikania się prawa anglosaskiego i kontynentalnego – ma doniosłe znaczenie praktyczne.

Warto dodać, iż rozprawa ma naprawdę kompleksowy charakter i każde z poruszonych w niej zagadnień ma równie ważny status. Jak zostało wspomniane na początku, dzięki przyjętej przez Habilitanta strukturze rozprawy, można zapoznać się z problematyką całościowo lub fragmentarycznie, zwłaszcza, gdy wiedza czytelnika na temat *estoppel* jest głębsza i gdy poszukuje on odpowiedzi na konkretne pytanie. W tym sensie, decyzję Autora o ujęciu problematyki odmian *estoppel*, przesłanek i skutków prawnych w odrębnych rozdziałach należy szczególnie docenić. Pozwalając sobie na bardziej osobistą refleksję, pragnę zaznaczyć, iż za pewien wzór konkretnej, bardzo dobrze zredagowanej i merytorycznej pracy naukowej uważam monografię prof. Wiesława Kisiela pt. „Władze lokalne w Stanach Zjednoczonych Ameryki. Pragmatyczne zróżnicowanie”, i taki poziom dostrzegam w recenzowanej monografii Pana dra Jana Halberdy.

Reasumując, przedstawiona przez Habilitanta monografia jest dziełem spełniającym wymagania dotyczące rozpraw habilitacyjnych i stanowi znaczny wkład w rozwój nauk prawnych.

Ocena pozostałego dorobku

Monografia habilitacyjna stanowiła efekt wieloletnich badań prowadzonych przez Habilitanta i była poprzedzona opublikowaniem dwóch artykułów dotyczących estoppel. Pierwszy z nich, zatytułowany „Angielska doktryna *promissory estoppel* a polska klauzula nadużycia prawa” ukazał się w 2014 r. w prestiżowych Krakowskich Studiach z Historii Państwa i Prawa. Uważam, iż do tego arcyciekawego tematu Habilitant mógłby powrócić, rozszerzając wątki zawarte w monografii i akcentując pewien paradoks polegający na tym, że stosowanie w praktyce owych klauzul bezpieczeństwa z nadmierną ostrożnością może skutkować faktyczną utratą ich znaczenia, niezależnie od tego, czy operujemy nimi w systemie kontynentalnym czy też *common law*. Drugi z artykułów ukazał się w 2017 r. i obejmował swą treścią genezę estoppel w Anglii: „Na pograniczu *common law* i *equity law*. Początki doktryny estoppel w prawie angielskim”.

Generalnie dorobek naukowy Habilitanta koncentruje się na wybranych zagadnieniach w obszarze *common law*, zarówno w perspektywie historycznej, jak i w odniesieniu do rozwiązań aktualnych. Analizując publikacje Habilitanta po uzyskaniu przez niego stopnia doktora wyraźnie widać, w jaki sposób kształtowały się jego zainteresowania naukowe, konsekwentnie ewoluujące wskutek pogłębiania kwerendy. Duże znaczenie dla rozwoju nauki w materii angielskiego prawa zobowiązań ma monografia wydana w 2012 r. jako zmodyfikowana wersja pracy doktorskiej (nagrodzonej w XLIV Ogólnopolskim Konkursie „Państwa i Prawa”), tj. „Historia zobowiązań quasi-kontaktowych w *common law*”.

Ważnym obszarem badawczym Pana dra Jana Halberdy było zagadnienie bezpodstawnego wzbogacenia w prawie anglosaskim, opracowane w kilku artykułach w wysoko punktowanych czasopismach: „Historia angielskich quasi-kontraktów – w kierunku zasady bezpodstawnego wzbogacenia” z 2012 r., „Amerykańskie prawo bezpodstawnego wzbogacenia w Restatement z 2011 r.”, opublikowany w 2013 r. oraz „Zasada bezpodstawnego wzbogacenia w prawie angielskim z 2014 r.”. W tymże przedmiocie Habilitant zobrazował

również kwestię błędu co do prawa i błędu co do faktu przy bezpodstawnym wzbogaceniu oraz zmiany w tej materii, jakie wystąpiły w orzecznictwie angielskim w rozdziale pracy zbiorowej dedykowanej pamięci Profesora Janusza Sondla. Wszystkie te opracowania ilustrują bardzo dobry warsztat naukowy Habilitanta. W obszarze związanym z systemem *common law* należy także dostrzec następujące artykuły: „Dzieje doktryny *actio personalis moritur cum persona* w angielskim *common law*” z 2019 r., „Doktryna *consideration* w angielskim prawie zobowiązań kontraktowych (XVI-XX w.)”, który ukazał się w 2011 r. w Czasopiśmie Prawno-Historycznym, „Mechanizm procesowy ‘*waiver of tort*’ w świetle przemian angielskiego ‘*common law*’”, opublikowany w Zeszytach Prawniczych z 2011 r., „Fikcje prawne w nowożytnym *common law* na tle sporów kompetencyjnych z udziałem sądów westminsterskich z 2014 r.”, „Argumentacja historyczno-prawna w orzecznictwie Izby Lordów przełomu XX i XXI wieku na przykładzie nawiązań do sprawy *Moses v. MacFerlan* z 1760 r.”, czy „*Fibrosa S.A. v. Fairbairn*”. Powyższe publikacje pojawiały się w wartościowych czasopismach, miały oryginalną tematykę, zakreślony i zrealizowany cel badawczy oraz – co trzeba podkreślić – stanowiły źródło cytowań.

Zważywszy na daty publikacji, wczesne wyniki badań naukowych obejmujących system *common law*, Habilitant prezentował również w rozdziałach prac zbiorowych i dotyczyły one zobowiązań *ex contractu* w okresie średniowiecza, zobowiązań z gier i zakładów na kanwie orzecznictwa, środków odwoławczych w prawie średniowiecznym i nowożytnym, *Slade’s Case* z 1602 r., struktury i kompetencji przysięgłych w XII-XIII wieku, rytów procesowych oraz wymiany argumentów w dawnym procesie cywilnym.

Habilitant we wiodącej materii badawczej publikował również w języku angielskim, należy tu wymienić: “*Mistake of law and mistake of fact in English law of restitution*” w: *Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis* 2014 (82), s. 261-283, “*Impossibility as the factor in the total failure of consideration*”, w: *Nadeje pravni vedy*, Bykov 2010, Plzen 2011, s. 46-57 oraz – mający swój wykazany w Zał. Nr 2 do wniosku Habilitanta polskojęzyczny odpowiednik – “*Parallels between Roman Civil Law and English Common Law (Litigation, Obligations)*”, w: *Acta Historico-Iuridica Pilsensia* 2009-2010, Plzen 2011, s. 78 -91.

Warto dodać, iż przed uzyskaniem stopnia doktora nauk prawnych, gdy kształtowały się i utrwały zainteresowania naukowe Habilitanta, jego dorobek miał szersze spektrum i obejmował również aspekty polskiego prawa cywilnego oraz rodzinnego, jak też historii prawa

polskiego, a konkretnie Kodeksu zobowiązań z 1933 r. Ten ostatni wątek badawczy był również kontynuowany w latach 2012 i 2017 w artykułach, które ukazały się w Krakowskich Studiach z Historii Państwa i Prawa. Nie umniejszając znaczenia tych publikacji dla piśmiennictwa z zakresu historii prawa polskiego, należy zaakcentować, iż to przede wszystkim opracowania Habilitanta w zakresie prawa *common law* przyczyniają się w sposób doniosły do rozwoju nauk prawnych.

Na marginesie prowadzonych badań, Pan dr Jan Halberda - w związku z udziałem w realizacji grantu przez Uniwersytet w Augsburgu - opublikował rozdział pt. „Tontines in Poland” w książce pod red. P. Hellwege’a wydaną w Berlinie, w którym podjął rzadko opisywaną w literaturze przedmiotu problematykę tontyny.

Ponadto, Habilitant był redaktorem dzieł zbiorowych, autor recenzji i haseł encyklopedycznych.

Pan dr Jan Halberda brał udział w wielu konferencjach, w tym regularnie w Ogólnopolskich Zjazdach Historyków Prawa, wygłaszając liczne referaty. Warto podkreślić, iż Habilitant w 2015 r. przedstawił zagadnienie *neminem captivabimus nisi iure victum* na znaczącej konferencji, tj. *22nd British Legal History Conference*, która gromadzi historyków prawa z całego świata. Nadmienić w tym miejscu należy, iż Habilitant jest członkiem *European Society for Comparative Legal History*.

Co ważne, niektóre z omówionych wyżej osiągnięć naukowych stanowiły rezultat badań prowadzonych w ramach grantów. Habilitant był bowiem wykonawcą grantu promotorskiego w latach 2006 – 2007 oraz projektu zrealizowanego w latach 2016-2017 w ramach programu Horyzont 2020, jak również brał udział w realizacji projektu naukowego pt. *Comparative History of Insurance Law in Europe (CHILE): Tontines*.

Habilitant odbywał liczne staże i kwerendy, uczestniczył także w zagranicznych projektach dydaktyczno-naukowych, które skutkowały nawiązaniem istotnej współpracy międzynarodowej. Umiejętnie łączy też pracę naukową z wykonywaniem zawodu radcy prawnego, a podejmowane przez niego działania realizują postulaty przenikania się obszaru naukowego z otoczeniem społecznym i gospodarczym, bowiem Habilitant jest biegłym sądowym w zakresie prawa obcego, wpisanym na listy biegłych sądowych prowadzone przez Sądy Okręgowe w Krakowie, Katowicach i Warszawie.

Całkowity dorobek publikacyjny dra Jana Halberdy obejmuje 39 pozycji (z uwzględnieniem artykułów recenzyjnych), w tym 33 po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych. Oprócz tego, Habilitant był redaktorem 3 prac zbiorowych. Sumaryczna liczba punktów według wykazu MNiSW wynosi 331 punktów, Indeks Hirscha bez autocytoowań 4.

Podsumowując, wskazane powyżej osiągnięcia (choć nie wyczerpują wszystkich aktywności Habilitanta) zasługują na bardzo wysoką ocenę.

Konkluzja

Mając na względzie przedstawioną wyżej całościową ocenę dorobku naukowego w postaci rozprawy habilitacyjnej oraz pozostałych publikacji Habilitanta stwierdzam, że spełnia on wymagania stawiane osobom ubiegającym się o nadanie stopnia doktora habilitowanego w zakresie nauk prawnych, a jego osiągnięcia świadczą o bardzo istotnej aktywności naukowej oraz stanowią znaczny wkład w rozwój prawa.

Z tego względu zasadnym jest dopuszczenie Pana Doktora Jana Halberdy do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

dr hab. Katarzyna Maćkowska, prof. KUL